

An Analytical Study of the Language Used in Store Names
in the Southern Border Provinces
การศึกษาวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Nakawat Sareh*

นควัตน์ สาระ*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*Corresponding Author, E-mail: nakawat.s@psu.ac.th

Article Info

- Received: March 29, 2023
- Revised: October 10, 2023
- Accepted: November 21, 2023
- Available online: December 21, 2023

Abstract

This research aims to study the language of store names in the provinces of Pattani, Yala, and Narathiwat: collecting data from interviewing store owners of totaling 288 store names in the provinces. The result shown that the languages used in the store name could be divided into three groups: 1) Chinese - used by Chinese Thais in transliteration and mixed transliteration formats, 2) Thai - used by Buddhist Thais in single and compound word formats, and 3) Melayu - used by Thai Muslim Malayus in transliteration and mixed transliteration formats. As for the classification of the period of language used to name the stores, it was found that during the period of 100 years - 1903 - 1913, the store names in Chinese appeared for the first time. In the past 50 years after that - 1936 - 1946, the store name in Thai language appeared for the first time, and in the past 40 years next - 1958 - 1968, the Melayu language appeared in store names for the first time. Comparing the languages used to name stores, it was found that Thai had the highest frequency accounting for 53.13%, followed by Melayu language accounting for 37.15%, and Chinese accounting for 9.72%.

Keywords: Chinese Thais, Muslim Melayu, Store Name, The Southern Border Provinces

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี เทศบาลเมืองยะลา และเทศบาลเมืองนราธิวาส ผู้วิจัยรวบรวมชื่อร้านค้าทั้งสิ้น 288 ชื่อ ผลการศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาจีนใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีนด้วยการทับศัพท์และการประสมทับศัพท์ ภาษาไทยใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนไทยด้วยการใช้คำเดียวและการประสมคำ และภาษามลายูใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมด้วยการทับศัพท์และการประสมทับศัพท์ ส่วนการจำแนกช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าพบว่า ในช่วง 100 ปี (พ.ศ. 2446 - 2456) มีชื่อร้านค้าภาษาจีนเกิดขึ้นครั้งแรก ในช่วง 50 ปี (พ.ศ. 2479 - 2489) มีชื่อร้านค้าภาษาไทยเกิดขึ้นครั้งแรก และในช่วง 40 ปี (พ.ศ. 2501 - 2512) มีชื่อร้านค้าภาษามลายูเกิดขึ้นครั้งแรก เมื่อเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าพบว่า ภาษาไทยมีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 53.13 รองลงมาคือ ภาษามลายู คิดเป็นร้อยละ 37.15 และภาษาจีน คิดเป็นร้อยละ 9.72

คำสำคัญ: คนไทยเชื้อสายจีน, คนมลายูมุสลิม, จังหวัดชายแดนใต้, ชื่อร้านค้า

บทนำ

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส นอกจากคนมลายูมุสลิมซึ่งมีประมาณร้อยละ 80 ของจำนวนประชากรทั้งหมดแล้ว ยังมีคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ด้วย โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งเดินทางด้วยเรือเพื่อมาติดต่อค้าขายในดินแดนแถบนี้ตั้งแต่ยุคโบราณ เป็นกลุ่มที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบธุรกิจร้านค้ากระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ โดยมีกลยุทธ์ทางการค้าที่น่าสนใจปรากฏอยู่ในชื่อร้านค้า ส่วนคนมลายูมุสลิมนำภาษามลายูและภาษาอาหรับมาใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า ขณะที่คนไทยพุทธใช้ภาษาไทยที่แสดงถึงความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลมาตั้งเป็นชื่อร้านค้า

การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี (Sareh, 2007) ชี้ให้เห็นว่า วิธีการตั้งชื่อร้านค้าสัมพันธ์กับกลุ่มคนผู้เป็นเจ้าของกิจการ ได้แก่ ชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมมีการตั้งตามชื่อบุคคลที่เป็นภาษาอาหรับ เช่น อาดำ พิตรี และบางร้านก็ใช้ภาษามลายูถิ่นมาตั้งเป็นชื่อร้านค้า เช่น แบนมะ กะเยาะ ละซอ ส่วนชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีนมีวิธีการตั้งโดยใช้ภาษาจีนเพื่อสื่อความหมายมงคล เช่น ชินซังเฮง หมายถึง โชคลาภใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น บันเส่งฮิน หมายถึง การมีโชคลาภเพิ่มขึ้น และชื่อร้านค้าของคนไทยเลือกใช้คำที่มีความหมายเป็นมงคล เช่น พูนสิน เสริมทรัพย์ เป็นต้น

การตั้งชื่อร้านค้าของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประกอบด้วยคนมลายูมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นของตนเองหรือภาษาอาหรับนำมาตั้งเป็นชื่อร้านค้า ทำให้คนไทยพุทธหรือคนไทยเชื้อสายจีน ไม่สามารถเข้าใจความหมายของชื่อร้านค้าได้ ขณะที่ชื่อร้านค้าที่ตั้งเป็นภาษาจีนก็ไม่สื่อความหมายสำหรับคนมลายูมุสลิมหรือคนไทยพุทธ การตั้งชื่อร้านค้าตามลักษณะหรือภาษาที่กล่าวมาดังกล่าว ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมขึ้นได้

การศึกษาวិเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นชื่อร้านค้าที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของกิจการในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยคนมลายูมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ จะช่วยให้เข้าใจการใช้ภาษาที่สื่อความหมายในการตั้งชื่อร้านค้าของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น ขณะเดียวกันชื่อร้านค้าดังกล่าวก็เป็นรหัสทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อ ตลอดจนตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเป็นภาษาที่ผ่านการเลือกสรรจากผู้ใช้ภาษาหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้น การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ย่อมนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจต่อกลุ่มผู้ใช้ภาษาและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อจำแนกช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทบทวนวรรณกรรม

หัวข้อนี้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับภาษากับการตั้งชื่อบุคคล และงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้า

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาษากับการตั้งชื่อบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับชื่อได้รับความสนใจมาตั้งแต่ยุคกรีกโรมัน โดยเริ่มจากนักปรัชญาได้เสนอความคิดว่า ภาษาคือการตั้งชื่อให้กับสรรพสิ่ง ต่อมาได้มีนักภาษาศาสตร์มุ่งศึกษาการตั้งชื่อหรือที่เรียกว่า “ทฤษฎีนามบัญญัติ” (Naming) โดยเชื่อว่า ภาษาเป็นระบบกฎเกณฑ์ที่มีมนุษย์สมมติตกลงรับรู้ร่วมกัน และใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ สู้กันและกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจและเข้าใจกลุ่มคนในสังคมใดก็ตามย่อมเรียนรู้ผ่าน “ชื่อ” ที่มีอยู่ในภาษา

การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อบุคคลเป็นวิธีการหนึ่งในการทำความเข้าใจกลุ่มบุคคล ดังที่ Moonsawat (1997) ศึกษาเรื่อง “การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ภาษาที่ชาวล้านนาใช้ในการตั้งชื่อ มีการเปลี่ยนแปลง เดิมนิยมใช้ภาษาไทยล้านนาอยู่มากและต่อมารับเอาภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร รวมทั้งภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในการตั้งชื่อด้วย ส่วนจำนวนพยางค์ได้เพิ่มขึ้นจาก 1 พยางค์เป็น 2, 3, 4 และ 5 พยางค์ แสดงให้เห็นว่าชาวล้านนาได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางภาษาในการตั้งชื่อ ด้านความหมายของชื่อ ได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของชาวล้านนาเกี่ยวกับความมั่งมี ความผูกพันของชาวล้านนาที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะการดำเนินชีวิตที่เป็นไปแบบเรียบง่าย Sawangtrakul (1997) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร” พบว่า จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อบุคคลมีตั้งแต่ 1 พยางค์ถึง 4 พยางค์ ชื่อของเพศชายมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน ด้านที่มาของภาษาพบว่า ชื่อส่วนใหญ่มีที่มาจากภาษาบาลี - สันสกฤต ด้านความหมายพบว่า ความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อที่มีความถี่สูงสุด คือ ประเภทอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญ และความงาม Thammachoto (1997) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง” พบว่า ลักษณะทางเสียงที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นในรุ่นบิดามารดากับบุตรใช้รูปแบบของชื่อเล่นที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือเสียงพยัญชนะต้นเดียวกัน และเสียงพยัญชนะท้ายเดียวกัน ในรุ่นบุตรกับบุตรใช้รูปแบบของชื่อเล่นที่มีเสียงพยัญชนะต้นเดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือ เสียงพยัญชนะต้นกับเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน เรื่องที่มาของภาษาพบว่า ในรุ่นบิดามารดากับบุตรมีความสัมพันธ์ของชื่อเล่นที่ตั้งจากภาษาไทยมากที่สุด ส่วนในรุ่นบุตรกับบุตรมีความสัมพันธ์ของชื่อเล่นที่ตั้งจากภาษาอังกฤษสูง ความหมายที่มีความถี่สูงสุดในทั้งสองรุ่นคือ ความหมายเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ Siriwatanawin (2001) ศึกษาเรื่อง “การตั้งชื่อของคนไทย” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาของการตั้งชื่อตามหลักโหราศาสตร์ของคนไทย พบว่า ความเป็นมาของการตั้งชื่อของคนไทยมีความสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อของคนไทยมาตลอดทุกยุคทุกสมัย เช่น ความเชื่อเรื่องอำนาจลึกลับ ความเชื่อทางพุทธศาสนา เป็นต้น ส่วนหลักโหราศาสตร์ที่เป็นที่นิยมได้แก่ “นามทักษาปกรณ์” ซึ่งแบ่งเป็น 3 หลัก คือ 1) การตั้งชื่อตามอักษรวันเกิด 2) การตั้งชื่อตามนามกำเนิด และ 3) การตั้งชื่อตามปีเกิด ส่วนเงื่อนไขในการตั้งชื่อพบว่ามี 9 เงื่อนไข ได้แก่ เพศ หลักโหราศาสตร์ ความหมาย ความไพเราะ ความแปลกใหม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว นามสกุล การเลียนแบบ และเสียงที่อาจเกิดปัญหา ทั้งนี้กลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะตั้งชื่อให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น Samniengngam (2002) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย” พบว่า ชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีโดยแสดงออกทั้งทางรูปคำและความหมายของชื่อทางรูปคำพบว่า มีการใช้รูปคำที่เป็นสิริมงคลตามตำราทักษา คือ เลี่ยงการใช้อักษรกาลกิณีประจำวันเกิด เลือกอักษรเดชหรืออักษรศรีนำหน้าชื่อ และตั้งชื่อให้มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ ส่วนความหมายของชื่อนั้นพบว่า มีการเลือกใช้ความหมายของคำที่เป็นสิริมงคล กลุ่มความหมายความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความรู้ความสามารถ เกียรติยศและอำนาจเป็นกลุ่มความหมายที่เด่นที่สุด

งานวิจัยข้างต้นมีประเด็นในการศึกษาทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน กล่าวคือ ส่วนที่เหมือนกันเป็นการศึกษา ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ความหมายของชื่อ ตลอดจนค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ส่วนประเด็นที่แตกต่างกันคือ การศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งชื่อ การศึกษาเงื่อนไขในการตั้งชื่อ และการศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อกับบุคคลในครอบครัว

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้า

การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อธุรกิจการค้า โดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าและศึกษาความคิด ความเชื่อที่สะท้อนจากความหมายของชื่อธุรกิจการค้า เช่น ผลงานของ Sareh (2007) ศึกษา “การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี : ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน” พบว่า การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานีมีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทั้งภาษาไทย ภาษาจีน ภาษามลายู

ภาษาอาหรับ และภาษาญี่ปุ่น ด้านความสัมพันธ์ของชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตของชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงสังคมแบบผสมผสานที่แสดงความคิด ความเชื่อ ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งสามกลุ่ม ได้แก่ คนมลายูมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่มีวิถีชีวิตที่แนบแน่นกับศาสนาอิสลาม คนไทยเชื้อสายจีนเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมที่ประกอบอาชีพค้าขายมาตั้งแต่อดีต และคนไทยที่มีวิถีของการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย Sukkasame (2012) ศึกษา “ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” พบว่า ชื่อธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ตั้งเป็นภาษาต่างประเทศมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยปนภาษาต่างประเทศ และภาษาไทยมีจำนวนน้อยที่สุด ด้านที่มาของชื่อธุรกิจการค้าพบว่ามาจากชื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือชื่อสถานที่ และมาจากชื่อบุคคลรวมกับชื่อสถานที่ ส่วนความหมายของธุรกิจการค้า ตั้งชื่อเพื่อบอกลักษณะของธุรกิจการค้ามากที่สุด รองลงมาคือความเจริญรุ่งเรือง ส่วนความหมายที่แสดงถึงความมั่นคง ความยั่งยืน มีจำนวนน้อยที่สุด Sodsongkrit (2012) ได้สำรวจชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามี “แซ่ตั้ง” มากที่สุด โดยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ส่วนระยะเวลาที่มีการก่อตั้งกิจการมากที่สุดอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2525 และประกอบกิจการค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ดมากที่สุด ส่วนความหมายของชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย พบว่า ใช้กลวิธีการแปล การทับศัพท์ และการหาค่าที่มีเสียงคล้ายกันเพื่อความหมายเป็นมงคล ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อร้านค้าที่มีความเป็นมงคลต่อการค้าขาย ได้แก่ ความเจริญ ความรุ่งเรือง ความเฟื่องฟู ความร่ำรวย ความมั่งมี ความยั่งยืน ความมั่นคง ความราบรื่น และความสำเร็จ Chongbanchop (1991) ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาษาในเรื่องที่มาของภาษา การสร้างคำ ความหมายของชื่อ และวิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อธุรกิจการค้า พบว่าภาษาที่นำมาตั้งเป็นชื่อธุรกิจการค้ามากที่สุด คือภาษาอังกฤษซึ่งวิธีการทับศัพท์ทั้งหมด รองลงมาคือชื่อภาษาไทยผสมกับภาษาบาลีสันสกฤต และชื่อภาษาบาลี - สันสกฤต ตามลำดับ ทางด้านการสร้างคำพบว่า มีคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ ด้านองค์ประกอบทางความหมาย ได้แก่ ประเภทที่มาจากชื่อเฉพาะ ความหมายเกี่ยวกับประเภทของธุรกิจการค้า ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพ ความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง และความเป็นสิริมงคล ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อธุรกิจการค้า ได้แก่ ค่านิยมในการนำภาษาต่างประเทศมาเป็นชื่อธุรกิจการค้า สะท้อนให้เห็นถึงการรับเอาความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากชาติตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย อีกประเภทหนึ่งคือ ค่านิยมที่เป็นนามธรรมซึ่งเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงยั่งยืน อำนาจ ชัยชนะ ความมีคุณธรรม

กล่าวโดยสรุปว่าแนวความคิดเกี่ยวกับภาษากับการตั้งชื่อ รวมทั้งผลงานวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการจำแนกภาษาและวิเคราะห์ภาษาที่ปรากฏอยู่ในชื่อร้านค้าได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการตั้งชื่อร้านค้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ในภาพกว้างต่อไป

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของร้านค้า โดยใช้แบบสอบถามและจดบันทึกข้อมูล โดยมีการดำเนินวิธีการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนทั้งสิ้น 288 ชื่อร้านค้า โดยเป็นชื่อร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองปัตตานีจำนวน 117 ชื่อร้านค้า เทศบาลเมืองนราธิวาสจำนวน 99 ชื่อร้านค้า และเทศบาลเมืองยะลาจำนวน 72 ชื่อร้านค้า การเลือกพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองเนื่องจากเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญของจังหวัด จึงมีประเภทร้านค้าที่หลากหลายและมีจำนวนมาก การเลือกชื่อร้านค้าในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ใช้การสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าของร้านค้าและจัดบันทึกข้อมูลตามประเด็นคำถามต่าง ๆ โดยกำหนดประเด็นคำถาม 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับร้านค้า และข้อมูลด้านภาษา เช่น ประวัติความเป็นมา ช่วงปีพุทธศักราชที่ตั้งร้านค้า บุคคลที่ตั้งชื่อร้านค้า การอ่านออกเสียงชื่อร้านค้า ความหมายของชื่อร้าน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มจากจัดระเบียบข้อมูล โดยการจำแนกชื่อร้านค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน นำมาจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เช่น กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม ประกอบด้วยร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านขนม กลุ่มเทคโนโลยี ประกอบด้วย ร้านขายโทรศัพท์ ร้านคอมพิวเตอร์ ร้านขายและซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น หลังจากนั้นวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า แล้วนำมาจัดกลุ่มภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า จำแนกช่วงเวลาของการก่อตั้งร้านค้าและเปรียบเทียบช่วงเวลาของภาษาในชื่อร้านค้า

ผลการวิจัย

การศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้า และช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า

1. ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนใต้ ข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ภาษาจีน ภาษาไทย และภาษามลายู มาตั้งเป็นชื่อร้านค้า ดังต่อไปนี้

1.1 ภาษาจีน ชื่อร้านค้าที่เป็นภาษาจีนตั้งตามเจ้าของร้านค้าซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ตามเอกสารทางประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ชาวจีนเดินทางเข้ามาค้าขายแถบคาบสมุทรมลายูราวพุทธศตวรรษที่ 5 บางส่วนไม่ได้กลับภูมิลำเนา แต่ได้แต่งงานกับหญิงชาวพื้นเมือง และตั้งรกรากอยู่อย่างถาวร ดังปรากฏบริเวณที่มีชาวจีนอาศัยทำมาค้าขายในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีที่เรียกว่า บ้านกาแลจिन¹ (Document Processing and Archives Committee, 2000)

ชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีน ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบในข้อมูล 2 ลักษณะ คือ การทับศัพท์ และการประสมทับศัพท์

1.1.1 การทับศัพท์ พบว่าชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีนมีการใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีน ซึ่งเป็น “แซ่” หรือ “นามสกุล” ชื่อบุคคล และคำที่มีความหมายเป็นมงคล ดังตัวอย่าง

- ชื่อร้าน “แต้ซุนกวง” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีน ได้แก่ “แซ่แต้” และต่อท้ายด้วยคำว่า “ซุนกวง” หมายถึง แสงสว่าง ชื่อร้านนี้สื่อถึงความเจริญก้าวหน้าของกิจการค้า

- ชื่อร้าน “อ๊วยงแซ่” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีนที่เป็นแซ่คือ “แซ่อ๊วย” และคำว่า “ยงแซ่” หมายถึง อยู่ยงถาวร รวมความหมายว่า ร้านค้าที่มีความมั่นคงถาวร

- ชื่อร้าน “เลียงเฮียง” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีนที่เป็นชื่อบุพการีของเจ้าของร้านคือ “เลียง” เป็นชื่อบิดา และ “เฮียง” เป็นชื่อมารดา สื่อถึงความเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลาน

- ชื่อร้าน “ซินซ่งเฮง” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีนว่า “ซิน” หมายถึง สิ่งใหม่ ส่วน “เฮง” หมายถึง ความโชคดีต่าง ๆ สื่อความหมายถึงร้านค้าที่มีแต่ความโชคดี

- ชื่อร้าน “เฮงกี” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษาจีนว่า “เฮง” หมายถึง ความโชคดี ส่วนคำ “กี” หมายถึง ตำแหน่งแห่งที่ หรือสัญลักษณ์ สื่อความหมายว่า กิจการร้านค้าสามารถลงหลักปักฐานมีตำแหน่งแห่งที่มีโชคลาภ และมีความมั่นคงยั่งยืน

¹ คำภาษามลายูถิ่น คำ “กาแล” แปลว่า เมืองท่า ส่วนคำ “จिन” แปลว่า คนเชื้อชาติจีน

น่าสังเกตว่า การทับศัพท์คำภาษาจีนโดยใช้ตัวอักษรไทยดังตัวอย่างข้างต้นเป็นวิธีการตั้งชื่อร้านค้าในช่วงแรกที่คนไทยเชื้อสายจีนได้เริ่มประกอบธุรกิจการค้า ต่อมาเมื่อถึงรุ่นลูกหลานซึ่งเกิดและเติบโตในเมืองไทยได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนภาษาไทย จึงเลือกใช้คำภาษาไทยที่ออกเสียงคล้ายกับคำภาษาจีนมาตั้งเป็นชื่อร้านค้า ได้แก่ ชื่อร้าน “แสงไทย” มาจากคำภาษาจีนว่า “เซ่งไท่”

1.1.2 การประสมทับศัพท์ หมายถึง ชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีนที่ใช้คำทับศัพท์ภาษาจีนประสมกับคำภาษาไทย หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต ดังตัวอย่าง

- ชื่อร้าน “บันหลิปาณิช” คำว่า “บันหลิ” เป็นการทับศัพท์คำภาษาจีน ประสมกับคำภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตคือ “พานิช” หมายถึง การค้า

- ชื่อร้าน “เต็กเส็งพานิช” คำว่า “เต็กเส็ง” เป็นการทับศัพท์คำภาษาจีน ประสมกับคำภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตคือ “พานิช” หมายถึง การค้า

- ชื่อร้าน “แสงฮวดพาณิชย์” คำว่า “แสง” เป็นคำภาษาไทย ส่วนคำว่า “ฮวด” เป็นการทับศัพท์คำภาษาจีน ประสมกับคำภาษาบาลีสันสกฤตคือคำว่า “พาณิชย์”

- ชื่อร้าน “ยะลาฮวดวิศุกก่อสร้าง” คำว่า “ยะลา” เป็นคำภาษามลายู ส่วนคำว่า “ฮวด” เป็นการทับศัพท์คำภาษาจีน นำมาประสมกับคำภาษาบาลีสันสกฤตว่า “วิศุกก่อสร้าง”

- ชื่อร้าน “ห้างทองไท้วันลิ่ง” “ห้างทองเห่างยงเฮง” และ “ห้างทองน้ำตุนหลิ” ชื่อร้านค้าทั้งสามชื่อนี้ใช้คำภาษาไทยคือ “ห้างทอง” ประสมกับคำภาษาจีนที่ใช้การทับศัพท์คือ “ไท้วันลิ่ง” “เห่างยงเฮง” และ “น้ำตุนหลิ”

ภาษาจีนที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าข้างต้นไม่ว่าจะด้วยการทับศัพท์ การประสมทับศัพท์ ต่างสะท้อนความคิดความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนได้เป็นอย่างดี คนไทยเชื้อสายจีนมักนำชื่อของบุพการี บรรพบุรุษ และแซ่ มาตั้งเป็นชื่อร้านค้า เนื่องจากมีความเชื่อเรื่องการนับถือ บรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังใช้คำต่าง ๆ ที่มีความหมายดีเป็นมงคลเพื่อสื่อให้กิจการเจริญรุ่งเรือง

1.2 ภาษาไทย การใช้ภาษาไทยมาตั้งเป็นชื่อร้านค้าเนื่องจากเจ้าของหรือผู้ประกอบการที่เป็นคนไทยต้องการให้ชื่อร้านค้าสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย สะดุดตา น่าสนใจ ตลอดจนเป็นชื่อที่มีความหมายมงคล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การใช้คำเดี่ยว และการประสมคำ

1.2.1 การใช้คำเดี่ยว ได้แก่ ชื่อร้านค้าที่ใช้คำภาษาไทยที่มีความหมายเดียว โดยอาจมีส่วนขยายเพิ่มเติม เพื่อบอกรายละเอียดและจุดสนใจลูกค้าหรือผู้คนทั่วไปให้เกิดความสนใจและตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ง่ายและรวดเร็ว ในข้อมูลพบว่า มีการตั้งชื่อร้านค้าที่มาจากชื่อบุคคล บุคลิกลักษณะ และประเภทกิจการ ดังตัวอย่าง

- ชื่อร้าน “เอก” เป็นชื่อเจ้าของร้าน หมายถึง ดี เลิศ และบอกลำดับที่หนึ่ง ซึ่งเป็นชื่อร้านค้าที่สื่อความหมายเป็นมงคล

- ชื่อร้าน “สมพร” เป็นชื่อเจ้าของร้าน หมายถึง การได้รับสิ่งที่ต้องการ สมตามความปรารถนา เป็นชื่อร้านค้าที่สื่อความหมายเป็นมงคล

- ชื่อร้าน “ยิ้มยิ้ม” ตั้งตามบุคลิกลักษณะของเจ้าของร้านซึ่งมีอัธยาศัยดี มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จึงเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ

- ชื่อร้าน “ซึกซึก” ตั้งตามประเภทกิจการค้าที่เป็นร้านซักรีด เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ใช้บริการเข้าใจง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งยังใช้การซ้ำคำเพื่อบ่งชี้ความกระฉับกระเฉงของเจ้าของร้านค้า

1.2.2 การประสมคำ ได้แก่ ชื่อร้านค้าที่มีการประกอบคำเพื่อสื่อความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย โดยใช้คำภาษาไทยประสมกับคำภาษาไทย หรือประสมกับคำบาลีสันสกฤต

- ชื่อร้าน “พิพิธผ้า” เป็นการประสมคำบาลีสันสกฤตกับคำภาษาไทยคือ “พิพิธภักดี” ซึ่งเป็นชื่อถนนที่ตั้งของร้านค้า + ประเภทสินค้าคือ “ผ้า”

- ชื่อร้าน “อนุสรณ์โภชนาการ” เป็นการประสมคำบาลีสันสกฤตทั้งสองคำ คือ “อนุสรณ์” เป็นชื่อเจ้าของร้านค้า + ประเภทกิจการขายอาหารคือ “โภชนาการ”

- ชื่อร้าน “แสงชัยภูษาภัณฑ์” เป็นการประสมคำภาษาบาลีสันสกฤต คือ คำว่า “แสงชัย” เป็นชื่อบุคคล (แสง = คำไทย, ชัย = คำบาลีสันสกฤต) + คำบอกประเภทกิจการขายผ้าคือ “ภูษาภัณฑ์” รวมความหมายที่เป็นมงคลว่า ร้านค้าที่เป็นแสงแห่งชัยชนะ

- ชื่อร้าน “ทรัพย์รุ่งเรือง” เป็นการประสมคำบาลีสันสกฤตทั้งสองคำ เพื่อสื่อความหมายมงคล คือ “ทรัพย์” + “รุ่งเรือง” หมายถึง กิจการค้าที่มีความร่ำรวย อุดมด้วยทรัพย์สิน

- ชื่อร้าน “พูนสิน” และชื่อร้าน “รวมสิน” เป็นการประสมคำภาษาไทยทั้งสองคำ เพื่อสื่อความหมายมงคล คือ “พูน” “รวม” หมายถึง เพิ่มขึ้น และ “สิน” หมายถึง เงินทอง, ทรัพย์

ภาษาไทยที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าทั้งที่เป็นการใช้คำเดียวและการประสมคำ จะใช้คำที่มีความหมายดี ความหมายเป็นมงคล ความเป็นมงคลของคนไทยจะเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทอง ความร่ำรวย และความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นชื่อร้านค้าภาษาไทยจึงเลือกใช้คำต่าง ๆ ที่สื่อความหมายเหล่านี้เป็นหลัก

1.3 ภาษามลายู ภาษามลายูอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรนีเซีย (Austronesia) โดยแบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มนุซันตารา (Nusantara) กลุ่มเมลานีเซีย (Melanesia) และกลุ่มโพลีนีเซีย (Polynesia) ซึ่งภาษามลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยจัดอยู่ในกลุ่มนุซันตารา Kaseng (2001) อธิบายว่า “ลักษณะทั่วไปของภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ดังนั้นเวลาเขียนจึงต้องใช้ภาษามลายูมาตรฐาน ซึ่งใช้ตัวอักษรโรมันหรือตัวอักษรยาวีที่เป็นตัวภาษาอาหรับ”

คำว่า “ภาษามลายู” ในบทความนี้ได้รวมคำภาษาอาหรับเอาไว้ด้วยเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ภาษาพบว่า ชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีการใช้ภาษามลายู 2 ลักษณะ คือ การทับศัพท์ และการประสมทับศัพท์

1.3.1 การทับศัพท์ หมายถึง ชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมที่ใช้คำทับศัพท์ภาษามลายูประสมกับคำภาษาไทย หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต รวมทั้งใช้ตัวอักษรโรมันทับศัพท์คำภาษาอาหรับ และคำภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

- ชื่อร้าน “อาดัม” ใช้อักษรไทยทับศัพท์ชื่อเฉพาะที่ยืมมาจากภาษาอาหรับ

- ชื่อร้าน “กะตะ” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำเรียกขานที่เป็นภาษามลายู (กะ = หญิงที่มีอาวุโสกว่า + ตะ = ชื่อสั้น ๆ ของบุคคล)

- ชื่อร้าน “บายู” ใช้อักษรไทยทับศัพท์ภาษามลายูคือคำว่า “Baju” หมายถึง เสื้อผ้า

- ชื่อร้าน “กาซิช & ซายัง” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษามลายูคือ คำว่า “กาซิช” (Kasih) หมายถึง ความรัก ส่วนคำว่า “ซายัง” (Sayang) หมายถึง ผู้เป็นที่รัก

- ชื่อร้าน “ซลาซา” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำยืมภาษาอาหรับ แปลว่า จำนวนเลขสาม

- ชื่อร้าน “ริสกี” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำยืมภาษาอาหรับ แปลว่า ความมีโชค

- ชื่อร้าน “บลูก้า” ใช้อักษรไทยทับศัพท์คำภาษามลายูที่เป็นชื่อหมู่บ้านของเจ้าของร้าน มีความหมายว่า ไร่หรือท้องที่ แต่เดิมเสียงวรรณยุกต์โทในพยางค์หลังเพื่อให้แปลก เด่นและน่าสนใจ

- ชื่อร้าน “Budaya” ใช้ตัวอักษรโรมันทับศัพท์คำภาษามลายู แปลว่า วัฒนธรรม

1.3.2 การประสมทับศัพท์ หมายถึงการนำชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมซึ่งใช้การประสมคำศัพท์ภาษามลายูกับคำภาษาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอังกฤษ พบในข้อมูลทั้งการใช้อักษรไทย และอักษรโรมัน ดังตัวอย่าง

- ชื่อร้าน “นีสาวาเนือย่าง” เป็นการประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำภาษาไทยคือ “นีสาวา” เป็นชื่อบุคคล + คำว่า “เนือย่าง”

- ชื่อร้าน “กะแยโภชนา” และชื่อร้าน “กะเมาะหิโภชนา” ใช้การประสมทับศัพท์คำเรียกขานในภาษามลายูถิ่นกับคำภาษาบาลีสันสกฤต (“กะ” = หญิงที่อาวุโสกว่าผู้พูด, “แย” และ “เมาะหิ” = ชื่อบุคคลที่ใช้เรียกกันสั้น ๆ) + คำว่า “โภชนา”

- ชื่อร้าน “นัชมีไอติม” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำยืมภาษาอังกฤษ ได้แก่ “นัชมี” เป็นชื่อบุคคล + คำว่า “ไอศกรีม” (Ice Cream) ออกเสียงตามภาษาปากว่า “ไอติม”

- ชื่อร้าน “แบลิวีสตูดก่อสร้าง” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำภาษาบาลีสันสกฤต ได้แก่ “แบลิวีส” เป็นคำเรียกขาน (“แบ” = พี่, “ลิวีส” = ชื่อเจ้าของร้าน) + คำว่า “วิสตูดก่อสร้าง”

- ชื่อร้าน “บังคูลโอดิบ” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำภาษาไทย ได้แก่ “บังคูล” เป็นคำเรียกขาน (“บัง” = พี่, “คูล” = ชื่อเจ้าของร้าน) + คำว่า “โอดิบ” (ผงโอดิบที่ยังไม่ปรุง)

- ชื่อร้าน “ดินแตออกยกล้อ” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำภาษาไทย ได้แก่ “ดิน” เป็นชื่อเล่นของบุคคล + คำว่า “แตออกยกล้อ” เป็นชื่อเครื่องตีชนิดหนึ่งในถิ่นใต้

- ร้าน “Norsport” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำยืมภาษาอังกฤษ โดยใช้อักษรโรมัน ได้แก่ “Nor” เป็นชื่อบุคคล + คำว่า “sport”

- ชื่อร้าน “Kedai buku muslim” ใช้การประสมทับศัพท์คำภาษามลายูกับคำภาษาอาหรับ โดยใช้อักษรโรมัน ได้แก่ “Kedai” = ร้าน, “Buku” = หนังสือ, “Muslim” = ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม

ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าของคนมลายู ใช้ชื่อบุคคลที่ตั้งเป็นภาษาอาหรับมาตั้งเป็นชื่อร้านค้า เนื่องจากมีความเชื่อว่าชื่อเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความหมายต่อบุคคลทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และยังคงใช้คำภาษาอาหรับที่สื่อความหมายดี มาตั้งเป็นชื่อร้านค้า เพราะภาษาอาหรับเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอานที่คนมลายูมุสลิมนับถือและถือว่าเป็นมงคลกับชีวิต นอกจากนี้ยังใช้คำเรียกขานในภาษามลายูมาตั้งเป็นส่วนหนึ่งของชื่อร้านค้า เนื่องจากวัฒนธรรมการให้ความสำคัญหรือความเคารพต่อผู้อาวุโสของคนในพื้นที่

2. ช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

หัวข้อนี้เป็นการจำแนกช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในข้อมูลพบชื่อร้านค้าที่มีการก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 จนถึงปี พ.ศ. 2555 ในที่นี้ได้แบ่งเป็น 10 ช่วง ได้แก่ 100 ปี (พ.ศ. 2446 - 2456) 90 ปี (พ.ศ. 2457 - 2467) 80 ปี (พ.ศ. 2468 - 2478) 70 ปี (พ.ศ. 2479 - 2489) 60 ปี (พ.ศ. 2490 - 2500) 50 ปี (พ.ศ. 2501 - 2511) 40 ปี (พ.ศ. 2512 - 2522) 30 ปี (พ.ศ. 2523 - 2533) 20 ปี (พ.ศ. 2534 - 2544) และ 10 ปี (พ.ศ. 2545 - 2555) ดังต่อไปนี้

2.1 ชื่อร้านค้าภาษาจีน ในข้อมูลพบชื่อร้านค้าภาษาจีนที่มีเจ้าของร้านเป็นคนไทยเชื้อสายจีน จำนวน 6 ช่วงเวลา โดยเริ่มมีการก่อตั้งร้านค้าครั้งแรกเมื่อราว 100 ปีที่แล้ว ดังนี้

1) ช่วง 100 ปี (พ.ศ. 2446 - 2456) พบจำนวน 2 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา ได้แก่ ชื่อร้าน อี้ย่งแซ และแต้ซุนกวง

2) ช่วง 70 ปี (พ.ศ. 2479 - 2489) พบจำนวน 4 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา ได้แก่ ชื่อร้าน คูหม่งเส็ง ซิมเซียงไถ่ ล่อเซ็งฮวด และเฮงกี

3) ช่วง 60 ปี (พ.ศ. 2490 - 2500) พบจำนวน 8 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 5 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 1 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 2 ชื่อ ได้แก่ ฉินจงฮิน เลียงเฮียง บันหลีพาณิช เฮงโภชนา ห้างทองไต้หวัน เป็นต้น

4) ช่วง 50 ปี (พ.ศ. 2501 - 2511) พบจำนวน 8 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 4 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 2 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 2 ชื่อ ได้แก่ ชินเกียนฮิน ชินซ่งเฮง ฮองเจริญ ห้างทองนำตุ่นหลี ห้างทองเห่งยางเฮง แสงฮวดพาณิชย์ จินไถ่ และจ้วนเซ็ง

5) ช่วง 40 ปี (พ.ศ. 2512 - 2522) พบจำนวน 5 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 3 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 2 ชื่อ ได้แก่ โกจิวิ บันเส่งฮิน เต็กเส็งพานิช ห้างทองเล่งหงษ์ และยะลาอย่างฮวดวิศดุก่อสร้าง

6) ช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2545 - 2555) พบจำนวน 1 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี คือ เซียน

2.2 ชื่อร้านค้าภาษาไทย ในข้อมูลพบชื่อร้านค้าภาษาไทยที่มีเจ้าของร้านเป็นคนไทย จำนวน 5 ช่วงเวลา โดยเริ่มมีการก่อตั้งร้านค้าครั้งแรกเมื่อราว 50 ปีที่แล้ว (พ.ศ. 2501 - 2511) ดังนี้

1) ช่วง 50 ปี (พ.ศ. 2501 - 2511) พบจำนวน 2 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ แสงชัย และกุสาภรณ์

2) ช่วง 40 ปี (พ.ศ. 2512 - 2522) พบจำนวน 4 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ พูนสิน มิตรภูษา ไทยการค้า และออนวิทยา

3) ช่วง 30 ปี (พ.ศ. 2523 - 2533) พบจำนวน 11 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 8 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 3 ชื่อ เช่น เอก เหมือนฝัน นำรส นำศิลป์ นำโชค เรือนลูกไม้ อยู่สวัสดิ์ เป็นต้น

4) ช่วง 20 ปี (พ.ศ. 2534 - 2544) พบจำนวน 36 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 25 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 2 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 9 ชื่อ เช่น พุกัน ยิ้มยิ้ม สวนหนังสือ เสี่ยงทะเล ภาเจริญ รวมสิน กรช่างยนต์ เสริมสวยลัย แก้วเนียมการดนตรี เป็นต้น

5) ช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2545 - 2555) พบจำนวน 101 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 42 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 34 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 25 ชื่อ เช่น ชักชัก มุมแหลม บ้านยา พิพิธผ้า เก่งยะลา วัลลูกรัก ดวงเงินอะไหล่ยนต์ บ้านนายเครื่องเขียน เป็นต้น

2.3 ชื่อร้านค้าภาษามลายู ในข้อมูลพบชื่อร้านค้าภาษาจีนที่มีเจ้าของร้านค้าเป็นคนมลายูมุสลิม จำนวน 4 ช่วงเวลา โดยเริ่มมีการก่อตั้งร้านค้าครั้งแรกเมื่อราว 40 ปีที่แล้ว ดังนี้

1) ช่วง 40 ปี (พ.ศ. 2512 - 2522) พบจำนวน 2 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ โรงพิมพ์ มิตรภาพ และไมตรีสาส์นการพิมพ์

2) ช่วง 30 ปี (พ.ศ. 2523 - 2533) พบจำนวน 8 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 3 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 5 ชื่อ เช่น พิตรี กะซง อาดัม ยีพรีมเตอร์ เป็นต้น

3) ช่วง 20 ปี (พ.ศ. 2534 - 2544) พบจำนวน 12 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 5 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 2 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 5 ชื่อ เช่น ริสกี มาอัฟ นราบาติก บูหงาดานี ยานยา ปีโตเลียม เป็นต้น

4) ช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2545 - 2555) พบจำนวน 85 ชื่อ เป็นชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี 17 ชื่อ ชื่อร้านค้าในจังหวัดยะลา 20 ชื่อ และชื่อร้านค้าในจังหวัดนราธิวาส 48 ชื่อ เช่น อิลฮัม ยามีละห์ ลาบัน ริสบาร์เบอร์ เด็งโกฆนา ฮาซิมสปอร์ต กระจ่างตันไม้ฟาซู เป็นต้น

ผลการศึกษาช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนำมาแสดงเป็นตารางได้ ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ช่วงระยะเวลา/ปี	ภาษาจีน			ภาษาไทย			ภาษามลายู			รวม	ร้อยละ
	ปน	ยล	นธ	ปน	ยล	นธ	ปน	ยล	นธ		
100 (พ.ศ. 2456 - 2446)	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	0.69
90 (พ.ศ. 2467 - 2457)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80 (พ.ศ. 2478 - 2468)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70 (พ.ศ. 2489 - 2479)	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4	1.39
60 (พ.ศ. 2500 - 2490)	5	1	2	-	-	-	-	-	-	8	2.78
50 (พ.ศ. 2511 - 2501)	4	2	2	1	-	-	-	-	-	9	3.13
40 (พ.ศ. 2522 - 2512)	3	2	-	4	-	-	2	-	-	11	3.82
30 (พ.ศ. 2533 - 2523)	-	-	-	8	-	3	-	3	5	19	6.60
20 (พ.ศ. 2544 - 2534)	-	-	-	25	2	9	5	2	5	48	16.67
10 (พ.ศ. 2555 - 2545)	1	-	-	42	34	25	17	20	48	187	64.93
รวม	13	11	4	80	36	37	24	25	58	288	100.00
ร้อยละ	= 28 (9.72)			= 153 (53.13)			= 107 (37.15)			-	-

ปน คือ จังหวัดปัตตานี / ยล คือ จังหวัดยะลา / นธ คือ จังหวัดนราธิวาส

ตาราง 1 แสดงช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2446 - 2555 แบ่งเป็น 10 ช่วง ดังนี้ ช่วง 100 ปี (พ.ศ. 2446 - 2456) เป็นช่วงเก่าแก่ที่สุด พบชื่อร้านค้า จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.69 และช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2545 - 2555) พบชื่อร้านค้ามากที่สุด จำนวน 187 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 64.93 ส่วนช่วง 90 ปี (พ.ศ. 2457 - 2467) และช่วง 80 ปี (พ.ศ. 2468 - 2478) ไม่พบข้อมูลที่เป็นชื่อร้านค้า

ด้านช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าพบว่า ชื่อร้านค้าภาษาจีนมีความเก่าแก่ที่สุด โดยเริ่มตั้งร้านค้าครั้งแรกในจังหวัดยะลาเมื่อราว 100 ปี (พ.ศ. 2446 - 2456) ส่วนชื่อร้านค้าภาษาไทย มีความเก่าแก่เป็นอันดับรองลงมา เริ่มก่อตั้งร้านค้าครั้งแรกในจังหวัดปัตตานีเมื่อราว 50 ปี (พ.ศ. 2501 - 2511) และชื่อร้านค้าภาษามลายู มีความเก่าแก่เป็นลำดับท้าย โดยเริ่มก่อตั้งร้านค้าครั้งแรกในจังหวัดปัตตานีเมื่อราว 40 ปี (พ.ศ. 2512 - 2522)

เมื่อเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าพบว่า ภาษาไทยใช้ตั้งชื่อร้านค้ามากที่สุด จำนวน 153 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 53.13 รองลงมาคือ ภาษามลายู จำนวน 107 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.15 และภาษาจีนพบน้อยที่สุด จำนวน 28 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.72 ส่วนภาพรวมของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าทั้ง 10 ช่วงเวลา พบว่า ภาษาไทย และภาษามลายู มีการใช้ตั้งชื่อร้านค้าอย่างต่อเนื่องในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ส่วนภาษาจีน มีการใช้ตั้งชื่อร้านค้าไม่สม่ำเสมอ และบางช่วงเวลาก็ไม่ปรากฏข้อมูล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา “ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ 2 ประเด็นหลักคือ 1) ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าแบ่งได้ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีน โดยการทับศัพท์ และการประสมทับศัพท์ ส่วนภาษาไทย ใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนไทย โดยมีทั้งคำเดี่ยวและการประสมคำ และภาษามลายู ใช้ตั้งชื่อร้านค้าของคนมลายูมุสลิมโดยการทับศัพท์และการประสมทับศัพท์ 2) ผลการจำแนกช่วงเวลาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ช่วงเวลาของการปรากฏ

ชื่อร้านค้าในข้อมูลแตกต่างกัน คือ ชื่อร้านค้าภาษาจีนพบในช่วง 100 ปี ซึ่งมีความเก่าแก่ที่สุด แต่ในภาพรวมมีความถี่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.72 ชื่อร้านค้าภาษาไทย พบครั้งแรกในช่วง 50 ปี และในภาพรวมมีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.13 ชื่อร้านค้าภาษามลายู พบในช่วง 40 ปี และในภาพรวมมีความถี่อยู่ในอันดับรอง คิดเป็นร้อยละ 37.15

จากผลการศึกษาชื่อร้านค้าภาษาจีนของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีความเก่าแก่ที่สุด สอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในหนังสือ The Kingdom of Pattani (Bougas, 1994) ซึ่งได้อ้างถึงบันทึกของพ่อค้าชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายที่ปัตตานีในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 ระบุว่า “เมืองปัตตานีมีพลเมืองเป็นชาวจีนอาศัยอยู่ถึง 1 ใน 3 ก่อนหน้าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 มีพ่อค้าชาวจีนจากตอนใต้ของจีนแถบเมืองฟูเกี้ยน เข้ามาค้าขายที่ปัตตานีกันมาก นอกจากนี้ยังมีชาวจีนจำนวนมากที่ทำงานเป็นช่างไม้ ช่างก่อสร้าง ช่างศิลป์ ช่างทำอิฐ ช่างเครื่องปั้นดินเผา และเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป”

ผลการศึกษาชื่อร้านค้าภาษาไทยชี้ให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล ดังนั้นจึงมีการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายที่ดีมาตั้งเป็นชื่อร้านค้าเพื่อจะได้ส่งผลต่อการประกอบธุรกิจการค้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sumnienggam (2002) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ชื่อมีผลต่อความมั่นคงทางจิตใจของบุคคล โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเทคโนโลยี และเศรษฐกิจ ดังนั้นคนในสังคมจึงพยายามหาหลักยึดเพื่อความมั่นคงทางใจเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาชื่อร้านค้าภาษามลายูของคนมลายูมุสลิม ซึ่งมีการยืมคำภาษาอาหรับเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย โดยผ่านทาง การรับนับถือศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับคำอธิบายของ Maluleem (1998) ที่ว่า “ภาษาอาหรับเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอาน มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือพระเจ้า โดยชาวมุสลิมมีความเชื่อว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาของชาวสวรรค์ เป็นภาษาที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้ส่งสาส์นของพระองค์ต่อศาสนทูต ชาวมุสลิมที่ไม่ได้เป็นอาหรับจำนวนมากอ่านอัลกุรอานและละหมาดโดยใช้ภาษาอาหรับ คำในภาษาอาหรับได้เข้าไปอยู่ในภาษาอื่น ๆ จำนวนมากโดยผ่านศาสนา”

การศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้เป็นหลักฐานทางภาษาที่ช่วยสะท้อนให้เห็นความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือบรรพบุรุษ คนไทยพุทธมีความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ความเจริญรุ่งเรือง และคนมลายูมุสลิมซึ่งมีความคิด ความเชื่อเรื่องการให้ความสำคัญกับชื่อที่เป็นภาษาอาหรับ ตลอดจนวัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

- จากการศึกษาภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้
1. ศึกษาเปรียบเทียบภาษาที่ใช้ตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดอื่น ๆ หรือภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย อาจทำให้เห็นความแตกต่างของการตั้งชื่อในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างชัดเจน
 2. ศึกษาการตั้งชื่ออื่น ๆ เช่น ชื่อถนน ชื่อสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างจากการตั้งชื่อร้านค้าอย่างไร มีความเชื่อเชิงสังคมวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งจะให้เห็นภาพของการตั้งชื่อในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ชัดเจนมากขึ้น
 3. ศึกษาการตั้งชื่อร้านค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น ร้านกาแฟ ร้านอาหารสไตล์ฟิวชั่น เป็นต้น เพื่อดูแนวโน้มการตั้งชื่อร้านค้าในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ปรับปรุงจากรายงานวิจัยเรื่อง “การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส: ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตด้านการทำมาหากิน (การค้า)” ซึ่งได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปี พ.ศ. 2555

References

- Bougas, W.A. (1994). *The Kingdom of Patani: Between Thai and Malay Mandalas*. Selangor: Institut Alam dan Tamadun Melayu.
- Chongbanchop, W. (1991). *A study of language use in language use in naming business enterprises* (Master of Art). Thammasat University.
- Document Processing and Archives Committee. (2000). *Culture, historical development, identity and wisdom of Pattani Province*. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- Kaseng, A. (2001). *Arabic loanwords in Pattani Malay* (Master of Art). Chulalongkorn University.
- Maluleem, J. (1998). *West Asian studies: An overview of social sciences and humanities*. Bangkok: Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University.
- Moonsawat, C. (1997). *Language of persons' names in Lanna: Chiang Rai Province* (Master of Art). Mahidol University.
- Sareh, N. (2007). *Naming of stores in Pattani Province: Relationship between store names and the ways of life in the community* (Master of Art). Chulalongkorn University.
- Sareh, N. (2012). *Naming of stores in Pattani Province, Yala Province, and Narathiwat Province: Relationship between store names and the ways of life in the commerce*. Bangkok: Thailand Science Research and Innovation.
- Sawangtrakul, W. (1997). *The study of language in naming of Thai people in Bangkok* (Master of Art). Thammasat University.
- Siriwatananawin, W. (2001). *The study of Thai's name* (Master of Art). Silpakorn University.
- Sodsongkrit, M. (2012). A survey and analysis of the trade name in Chinese Thais merchant shops and stores in Muang District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University*, 8(2), 59 - 89.
- Sukhkasame, R. (2001). *Language use in naming business enterprises in Hatyai metropolitan municipality, Hatyai District, Songkhla Province* (Master of Art). Thaksin University.
- Sumniengngam, S. (2002). *Linguistic characteristics indicating change in the belief in auspiciousness and inauspiciousness in Thai names* (Doctoral of Art). Chulalongkorn University.
- Thammachoto, J. (1997). *The study of language in nicknaming of Thai people in Mueng District, Trang Province* (Master of Art). Thammasat University.

